

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Фінансове право»

на тему: «Фінансова діяльність держави та її правове регулювання»

Студент групи:

Поліщук Ангеліна Миколаївна

Керівник: к.ю.н., доц.

Ментух Наталія Фелікссівна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ	6
1.1. Поняття та зміст фінансової діяльності держави як категорії фінансового права	6
1.2. Принципи, правові методи та форми фінансової діяльності держави	11
РОЗДІЛ 2. СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	15
2.1. Вищі органи державної влади України та органи місцевого самоврядування у галузі фінансової діяльності та їх повноваження	15
2.2. Система та повноваження органів влади, що здійснюють фінансову діяльність.....	19
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	23
3.1. Сучасний стан та проблеми розвитку фінансової діяльності в Україні ...	23
3.2. Напрями удосконалення та шляхи підвищення ефективності нормативно- правового забезпечення фінансової діяльності в Україні.....	27
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансова діяльність держави є основою для забезпечення її функціонування та виконання соціально-економічних, політичних та інших функцій у суспільстві. В умовах сучасного розвитку України питання правового регулювання фінансових відносин набуває особливої значущості, оскільки від ефективності фінансової діяльності залежить стабільність економіки та добробут громадян. Конституція України та інші нормативно-правові акти закріплюють фундаментальні принципи фінансової діяльності держави, однак в умовах цифровізації та євроінтеграційних процесів виникає потреба в удосконаленні правового регулювання у цій сфері. Особливої актуальності набуває дослідження проблематики організації та здійснення державного фінансового контролю, що виступає важливим інструментом забезпечення законності та ефективності використання фінансових ресурсів. Трансформація фінансової системи України в умовах сучасних викликів вимагає переосмислення існуючих підходів до організації фінансової діяльності та вдосконалення її нормативно-правового забезпечення. Розвиток цифрових технологій, впровадження систем електронного врядування та модернізація фінансових інструментів потребують відповідного правового регулювання та адаптації законодавства до нових реалій. Також суттєвий вплив на фінансову діяльність держави здійснюють міжнародні фінансові організації, що обумовлює необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами. Комплексне дослідження теоретико-правових засад фінансової діяльності держави та визначення напрямів її вдосконалення має важливе значення для розвитку фінансового права та практики його застосування.

Аналіз публікацій за тематикою дослідження. Для всебічного та повного дослідження питання були використані наукові праці таких вчених як: Васільєва Л.М., Власенко В.В., Гетманець О.П., Губський К.О.,

Дамірчисьв М.І., Кузьменко Ю.В., Мельничук С.М., Попадинець І.І., Сухонос В.В., Тімашов В.О.

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення фінансової діяльності держави та її правового регулювання.

Предмет дослідження: нормативно-правові акти, наукові концепції та теоретичні положення, що визначають сутність, зміст, принципи, методи та форми фінансової діяльності держави.

Мета дослідження: комплексний аналіз теоретико-правових засад фінансової діяльності держави, визначення суб'єктів такої діяльності, дослідження проблем та перспектив розвитку правового регулювання фінансової діяльності в Україні.

У відповідності до зазначеної мети було поставлено **наступні завдання роботи:**

1. Розглянути поняття та зміст фінансової діяльності держави як категорії фінансового права.
2. Охарактеризувати принципи, правові методи та форми фінансової діяльності держави.
3. Дослідити роль вищих органів державної влади України та органів місцевого самоврядування у галузі фінансової діяльності та їх повноваження.
4. Вивчити систему та повноваження органів влади, що здійснюють фінансову діяльність.
5. Обґрунтувати сучасний стан та проблеми розвитку фінансової діяльності в Україні.
6. Розкрити напрями удосконалення та шляхи підвищення ефективності нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності в Україні.

Теоретичне та практичне значення теми. Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні та поглибленні наукових знань про сутність, принципи та правові форми фінансової діяльності держави, що сприяє розвитку науки фінансового права в цілому. Проведений аналіз

дозволяє систематизувати існуючі теоретичні положення щодо правового регулювання фінансової діяльності та сформулювати авторське бачення шляхів удосконалення фінансово-правових відносин. Дослідження обґрунтовує необхідність комплексного підходу до вирішення проблемних питань правового забезпечення фінансової діяльності держави в умовах цифровізації та глобалізаційних процесів. Практичне значення роботи визначається можливістю використання її результатів у процесі розробки та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють фінансову діяльність держави. Матеріали дослідження також можуть бути корисними у навчальному процесі при викладанні дисциплін "Фінансове право", "Бюджетне право", а також спеціальних курсів з фінансово-правової проблематики.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять такі методи, як: діалектичний метод, що дозволив розглянути фінансову діяльність держави у її розвитку та взаємозв'язку з іншими правовими явищами; системно-структурний метод, який був використаний для аналізу системи органів, що здійснюють фінансову діяльність; формально-юридичний метод, що застосовувався при аналізі нормативно-правових актів у сфері фінансової діяльності; порівняльно-правовий метод, який дозволив співставити різні підходи до правового регулювання фінансової діяльності; методи аналізу та синтезу, що були використані для узагальнення проблем та формулювання перспективних напрямів удосконалення правового регулювання фінансової діяльності в Україні.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретико-правові засади фінансової діяльності держави. Другий розділ присвячений суб'єктам фінансової діяльності, їх системі та повноваженням. У третьому розділі досліджуються проблеми та перспективи розвитку правового регулювання фінансової діяльності в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ

1.1. Поняття та зміст фінансової діяльності держави як категорії фінансового права

Фінансова діяльність держави – це сукупність дій, спрямованих на забезпечення надходження, розподілу та використання фінансових ресурсів для реалізації державних функцій. Вона охоплює процеси формування бюджету, управління державним боргом, регулювання податкової системи та здійснення державних витрат. Важливо підкреслити, що фінансова діяльність є інструментом реалізації фінансової політики держави. Вона забезпечує стабільність економіки, соціальний захист населення та розвиток інфраструктури [35, с. 42].

Фінансова діяльність держави не може бути ефективною, якщо вона не базується на чітких правилах. Саме тому так важливо дотримуватись таких принципів, як законність, ефективність і прозорість. Законність означає, що всі фінансові дії мають відповідати законам і не виходити за межі повноважень. Ефективність передбачає раціональне використання державних ресурсів – щоб кошти приносили найбільшу користь. Прозорість – це відкритість фінансових процесів, коли кожен громадянин може побачити, куди йдуть кошти з бюджету.

Основу для такого підходу створюють конкретні нормативно-правові акти, які регулюють фінансову сферу. Так, Конституція України – це головний закон держави, який встановлює загальні принципи функціонування влади. У ній прописано, що держава повинна дбати про добробут громадян, а також що бюджет має ухвалюватися щороку. Саме Конституція визначає, що ніхто не має права збирати податки або витрачати кошти держави без дозволу, передбаченого законом [12].

Ще один важливий нормативно-правовий документ – це Бюджетний кодекс України. Він детально описує, як формується і виконується державний та місцеві бюджети. Він визначає, хто саме готує проєкт бюджету, як кошти мають розподілятися між різними галузями, як здійснюється фінансовий контроль, і що робити, якщо в бюджеті виникає дефіцит. Завдяки цьому кодексу ми маємо чіткий порядок у фінансовій системі, а не хаос [1].

Також, варто окремо звернути увагу на Податковому кодексі України, який регулює все, що пов'язано з податками: які податки існують, хто повинен їх сплачувати, у які строки та у якому розмірі. Також у ньому вказано, що має робити держава, якщо платник ухиляється від сплати. Податковий кодекс допомагає зробити систему збору коштів до бюджету передбачуваною й справедливою, а також захищає як права держави, так і права платників податків [24].

Крім цих трьох ключових актів, існують також інші закони, що регулюють окремі аспекти фінансової діяльності. Наприклад, закони про Національний банк України, про державні закупівлі, про місцеве самоврядування – усі вони доповнюють загальну картину і допомагають державі ефективно управляти фінансами. Отже, усі ці нормативні акти разом створюють чіткий каркас, в межах якого відбувається фінансова діяльність держави. Без них було б неможливо говорити про контрольоване, законне та ефективне управління державними ресурсами.

Таким чином, фінансова діяльність держави є комплексною системою заходів, що забезпечують функціонування держави та задоволення потреб суспільства. Її ефективність залежить від чіткого нормативного регулювання, професійної компетентності органів влади та дотримання принципів фінансового права [8, с. 129].

Фінансова діяльність держави – це складний процес, який охоплює не лише збір податків і витрати бюджету, але й цілу систему чітко визначених дій, що називаються фінансово-правовими процедурами. У науковій

літературі підкреслюється, що ці процедури є невід'ємною частиною фінансового процесу держави.

Фінансово-правові процедури – це встановлені законом послідовності дій, які мають виконуватись у певному порядку та у визначені строки. Вони забезпечують організованість і передбачуваність у фінансових відносинах між державою та іншими учасниками. Наприклад, процедура складання та затвердження державного бюджету включає кілька етапів: підготовку проєкту бюджету, його розгляд у парламенті, внесення поправок і остаточне ухвалення. Кожен з цих етапів регламентується відповідними нормативно-правовими актами, такими як Бюджетний кодекс України. Дотримання фінансово-правових процедур гарантує, що фінансова діяльність держави відбувається у межах закону, ефективно та прозоро. Це сприяє зміцненню довіри громадян до державних інституцій і забезпечує стабільність фінансової системи країни [9, с. 192].

Фінансова система України є великою і складною конструкцією, яка охоплює сукупність державних органів, банківських установ, спеціалізованих фінансових організацій, а також нормативно-правових актів, що регулюють їхню діяльність. Для забезпечення належного функціонування цієї системи важливо, щоб усі її елементи взаємодіяли злагоджено, узгоджено й суворо в межах визначених законодавством правил. У цьому контексті центральну роль відіграє адміністративно-правовий підхід, який передбачає встановлення чітких норм і процедур, що визначають компетенцію кожного органу та унеможливають дублювання їхніх повноважень. Саме завдяки такому підходу вдається уникати хаосу та неузгодженості, коли кілька органів одночасно здійснюють однакові функції, що може призвести до правової невизначеності та фінансової нестабільності. Фінансова діяльність держави виступає ключовим поняттям у цьому процесі.

Як зазначає М. І. Дамірчій у своєму дослідженні, фінансова діяльність держави – це сукупність організованих заходів, здійснюваних компетентними органами для формування, розподілу та використання

державних фінансових ресурсів з метою забезпечення виконання функцій і завдань держави. Інакше кажучи, фінансова діяльність є системною роботою з мобілізації доходів до бюджету, розподілу коштів між різними сферами суспільного життя, контролю за їхнім ефективним використанням, а також створення умов для фінансової стабільності й безпеки [10, с. 136].

С.М. Мельничук надає наступне визначення фінансової діяльності держави: Фінансова діяльність держави – це діяльність, спрямована на формування, розподіл і використання централізованих та децентралізованих грошових фондів з метою забезпечення реалізації функцій держави, соціально-економічних завдань, управління, обороноздатності та діяльності державних органів. Це визначення підкреслює, що фінансова діяльність є інструментом реалізації функцій держави та досягнення її цілей [20, с. 48].

У наукових напрацюваннях А. Р. Кузьміна фінансова діяльність держави визначається як публічна діяльність відповідних державних органів щодо створення, розподілу та використання централізованих грошових фондів та створення оптимально-спонукальних умов для утворення, розподілу та використання децентралізованих грошових фондів у контексті виконання державою покладених на неї завдань. Це визначення підкреслює роль державних органів у формуванні та використанні фінансових ресурсів для реалізації функцій держави [18, с. 84].

Адміністративно-правове регулювання фінансової діяльності держави має особливе значення в умовах сучасних викликів, зокрема цифровізації банківської діяльності, як наголошують Л. О. Гаряга та Р. Р. Куліш. Розвиток цифрових технологій змінює підходи до організації фінансових процесів, підвищує швидкість обробки інформації та одночасно створює нові ризики для фінансової безпеки. Тому встановлення чітких адміністративно-правових механізмів регулювання є запорукою ефективної адаптації фінансової системи до нових умов [5, с. 165].

Окрім того, за словами О. П. Гетманця, фінансова безпека держави розглядається як важливий об'єкт правового регулювання, оскільки саме

через ефективну фінансову діяльність забезпечується стійкість економіки, захист національних інтересів та соціальна стабільність. Таким чином, коли держава здійснює підготовку бюджету, розподіляє кошти на стратегічно важливі сфери, такі як освіта, охорона здоров'я, транспортна інфраструктура, оборона, то фінансова діяльність повинна відбуватися за чітко визначеними правилами і процедурами, без затримок, порушень чи зловживань. Лише така організація фінансової діяльності дозволяє гарантувати її прозорість, передбачуваність та ефективність [7, с. 221].

У підсумку, фінансова діяльність держави є основним механізмом реалізації фінансової політики, що об'єднує організацію надходження доходів, управління фінансовими потоками та забезпечення економічної безпеки. Чітке адміністративно-правове регулювання цієї діяльності сприяє стабільному розвитку фінансової системи України, її стійкості до зовнішніх і внутрішніх загроз, а також забезпеченню добробуту громадян.

Також, не менш важливим є контроль за тим, як саме використовуються державні гроші. І тут на допомогу приходить Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [29]. Цей закон визначає, хто і як має перевіряти, чи правильно витрачаються кошти з бюджету. Йдеться, зокрема, про такі органи як Рахункова палата, Державна аудиторська служба, внутрішні служби контролю у міністерствах та відомствах. Контроль може бути різного виду – попередній, поточний або після того, як гроші вже використані. Така система перевірок дозволяє вчасно виявити помилки, порушення або навіть зловживання, і не допустити повторення таких ситуацій у майбутньому. Закон також забезпечує, щоб ці перевірки проводились прозоро, об'єктивно та на підставі чинного законодавства [8, с. 131].

Отже, для того щоб фінансова система України працювала ефективно, необхідне не лише чітке регулювання і розподіл обов'язків між фінансовими органами, а й дієвий механізм державного фінансового контролю. Це

дозволяє не просто керувати фінансами, а робити це відповідально, прозоро і в інтересах усіх громадян.

Ключовим елементом такого підходу є чітке розмежування повноважень та відповідальності між органами, які беруть участь у фінансовій діяльності. Коли кожна установа має визначені функції та виконує свою роль у межах закону, це сприяє більш ефективному управлінню державними фінансами та зменшує ризики неузгоджених або неефективних рішень.

Ще одним важливим напрямом удосконалення фінансової системи є впровадження сучасних інформаційних технологій. Вони забезпечують швидкий доступ до актуальної інформації, автоматизують окремі процеси, знижують людський фактор і, відповідно, корупційні ризики. До того ж, цифровізація сприяє підвищенню прозорості в роботі фінансових органів, що дозволяє громадянам краще контролювати, як використовуються державні кошти [31, с. 97].

Таким чином, ефективність фінансової системи України напряму залежить від чіткого правового регулювання, грамотного розподілу повноважень, використання сучасних технологій та забезпечення прозорості в усіх сферах фінансової діяльності. Такий підхід дозволяє не лише забезпечити стабільність, а й зміцнити довіру громадян до дій держави у фінансовій сфері.

1.2. Принципи, правові методи та форми фінансової діяльності держави

Фінансова діяльність держави спирається на систему чітко визначених принципів, які визначають її ідеологічне спрямування та організаційно-правову побудову. Визначальним є принцип законності, який передбачає суворе дотримання норм чинного фінансового законодавства при здійсненні будь-яких фінансових операцій. Не менш важливою засадою є ефективність,

що виражається в раціональному та економному використанні фінансових ресурсів для досягнення цілей державної політики з мінімальними витратами. Водночас принцип прозорості гарантує відкритість фінансової інформації для громадськості, що сприяє формуванню довіри до владних інституцій. Підзвітність як базовий підхід забезпечує відповідальність за реалізацію прийнятих фінансових рішень та їхні результати. Сукупне дотримання цих принципів створює умови для стабільного, передбачуваного та ефективного функціонування системи державних фінансів.

До загальновизнаних засад фінансової діяльності також належать гласність, яка гарантує відкритість інформації, доцільність, що орієнтована на досягнення визначених цілей найменшими витратами, а також стабільність і передбачуваність, які формують підґрунтя для довготривалої фінансової політики. Водночас фінансова діяльність держави передбачає врахування галузевих принципів, притаманних окремим сферам. Зокрема, у бюджетній сфері вони виражаються в єдності, повноті та збалансованості бюджету. У сфері оподаткування переважають принципи справедливості, стабільності та економічної обґрунтованості податкової системи, тоді як банківський сектор функціонує на основі принципів надійності, стабільності банківської системи та захисту прав вкладників.

Поряд із принципами, фундамент фінансової діяльності держави становлять правові методи, які реалізуються у практичній площині. Одним із ключових методів є встановлення податків і зборів, що є головним інструментом формування дохідної частини державного бюджету. Метод бюджетного планування забезпечує ефективний розподіл фінансових ресурсів відповідно до державних пріоритетів і потреб суспільства. Важливу роль відіграють також державні закупівлі, за допомогою яких реалізується фінансування публічних потреб на конкурентних засадах, та здійснення фінансового контролю, що гарантує дотримання принципів законності й доцільності використання бюджетних ресурсів [23, с. 188].

На думку Нечипоренко А. В. та Чернишової Т. О., в умовах цифрової трансформації економіки особливого значення набуває застосування сучасних методів фінансового контролю, що вимагає нових підходів до фінансового управління [22, с. 354].

Методи державної фінансової діяльності можуть проявлятися у формі адміністративно-правового впливу, який реалізується через обов'язкові приписи й регулювання, або ж у формі економічного впливу, що базується на використанні фінансових стимулів, зокрема податкових пільг, дотацій та субсидій. Інформаційно-аналітичний метод, у свою чергу, забезпечує збирання, обробку та аналіз фінансових даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [4, с. 26].

Реалізація фінансової політики держави відбувається в межах організаційно-правових форм, які конкретизують її напрями та інструменти. Однією з таких форм є бюджетне планування, що охоплює системну діяльність із розробки та виконання фінансових планів. Податкове регулювання виконує функцію впливу на економічну поведінку суб'єктів господарювання й одночасно забезпечує стабільне надходження коштів до бюджету. Значну роль також відіграє державне кредитування, за допомогою якого фінансуються сектори економіки, що потребують підтримки. Варто наголосити, що фінансовий контроль виступає як методом, так і формою фінансової діяльності, охоплюючи процедури перевірок, ревізій, аудитів, моніторингу й інвентаризацій. Ці заходи дозволяють виявляти порушення, оцінювати ефективність управління публічними фінансами та запобігати зловживанням.

Особливе місце у системі фінансової діяльності займає державний фінансовий контроль, що забезпечує законність, доцільність і результативність використання бюджетних ресурсів. Такий контроль поділяється на зовнішній і внутрішній. Зовнішній контроль здійснюється незалежними інституціями, зокрема Рахунковою палатою України, яка контролює фінансову діяльність виконавчих органів та інших суб'єктів, що

використовують бюджетні кошти. Внутрішній контроль, у свою чергу, реалізується в межах виконавчої влади з метою підвищення ефективності управління державними ресурсами [37, с. 443]. Органи, що здійснюють контроль, мають визначений правовий статус, що охоплює їхні повноваження, компетенцію та відповідальність, що дозволяє уникати дублювання функцій і забезпечувати результативність нагляду у фінансовій сфері.

Отже, фінансова діяльність держави – це системний процес, який реалізується відповідно до встановлених принципів, за допомогою спеціалізованих правових методів та в межах чітко визначених форм. Її ефективність багато в чому залежить від належної організації фінансового контролю, дотримання принципів законності, прозорості та підзвітності, а також від здатності системи адаптуватися до викликів цифрової епохи та інтеграції європейських стандартів управління фінансами. Усе це забезпечує фінансову стабільність, сприяє соціальному добробуту населення та підтримує сталий розвиток держави.

РОЗДІЛ 2. СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Вищі органи державної влади України та органи місцевого самоврядування у галузі фінансової діяльності та їх повноваження

У системі фінансової діяльності України ключову роль відіграють вищі органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Їхні повноваження та взаємодія визначають ефективність управління публічними фінансами, забезпечують законність, прозорість і підзвітність у використанні бюджетних коштів.

Верховна Рада України, як законодавчий орган, встановлює правові засади фінансової діяльності, приймає державний бюджет та здійснює контроль за його виконанням. Президент України формує основні напрями фінансової політики та забезпечує її реалізацію через виконавчі органи. Кабінет Міністрів України розробляє та впроваджує фінансову політику, координує діяльність міністерств і відомств у сфері фінансів.

Міністерство фінансів України відповідає за формування та виконання державного бюджету, розробку фінансової стратегії та нормативно-правових актів у фінансовій сфері. Рахункова палата України здійснює зовнішній державний фінансовий контроль, перевіряє ефективність використання бюджетних коштів та інформує про результати контролю Верховну Раду.

Органи місцевого самоврядування, такі як обласні, районні та міські ради, мають повноваження у формуванні та виконанні місцевих бюджетів, встановленні місцевих податків і зборів, а також контролі за використанням бюджетних коштів на місцевому рівні. Вони забезпечують фінансування місцевих програм, розвиток інфраструктури та надання соціальних послуг населенню.

Ефективність фінансового контролю в системі державного управління залежить від чіткого розмежування повноважень між різними рівнями влади, узгодженості дій та належного нормативно-правового забезпечення.

Важливою є також прозорість у прийнятті фінансових рішень, участь громадськості у бюджетному процесі та підзвітність органів влади перед суспільством.

Таким чином, вищі органи державної влади та органи місцевого самоврядування відіграють визначальну роль у фінансовій діяльності держави. Їхня ефективна взаємодія та належне виконання повноважень сприяють стабільності фінансової системи, забезпечують раціональне використання бюджетних ресурсів та підвищують довіру громадян до державного управління [2, с. 3].

Важливо загострити увагу на тому, що фінансова діяльність держави відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності фінансової системи в цілому та ефективного управління публічними ресурсами. Вищі органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають чітко визначені повноваження на різних етапах фінансового процесу, від формування та розподілу бюджету до контролю за його виконанням.

Саме тому, на етапі формування публічних фінансів ключову роль відіграють органи центральної влади, зокрема Верховна Рада, Президент України та Кабінет Міністрів. Вони займаються розробкою фінансової політики, прийняттям законів, що регулюють оподаткування та державний бюджет, і визначають пріоритети у використанні фінансових ресурсів. Розподіл бюджетних коштів здійснюється органами виконавчої влади, такими як Міністерство фінансів України, яке відповідає за планування та перерозподіл бюджетних асигнувань. Цей етап включає забезпечення ефективного використання фінансів у рамках затверджених програм та цілей.

На етапі витрачання коштів органи місцевого самоврядування, такі як обласні, міські та районні ради, реалізують державні програми на місцях, надаючи соціальні послуги, розвиваючи інфраструктуру та виконуючи інші важливі завдання для місцевих громад. Контроль за використанням публічних коштів здійснюється через систему фінансового контролю.

А зовнішній контроль, який забезпечує Рахункова палата, перевіряє ефективність і законність витрат державного бюджету, надаючи звіти Верховній Раді. Внутрішній контроль здійснюється на місцях, органами місцевого самоврядування та виконавчими органами для забезпечення законності та ефективності фінансових операцій. Загалом, взаємодія вищих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, чітке розмежування їхніх повноважень і ефективне управління фінансовими ресурсами сприяють стабільності фінансової системи, забезпечують належне виконання бюджетних програм та підвищують довіру громадян до державних інституцій [10, с. 136].

Фінансова діяльність держави є важливим інструментом реалізації її функцій та забезпечення стабільного розвитку країни. Вищі органи державної влади та органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у цій діяльності, маючи чітко визначені повноваження та обов'язки. Їхня ефективна взаємодія та координація сприяють забезпеченню законності, прозорості та ефективності використання публічних фінансів.

Верховна Рада України, як єдиний орган законодавчої влади, має повноваження щодо прийняття законів, що регулюють фінансові відносини, зокрема, Бюджетного кодексу України [1], Податкового кодексу України [24] та інших нормативно-правових актів. Ці закони визначають основи фінансової політики держави, порядок формування та виконання державного бюджету, а також регулюють податкові відносини.

Президент України, відповідно до Конституції [12], визначає основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики держави, у тому числі у фінансовій сфері. Він має право вносити законопроекти до Верховної Ради, підписувати або ветоувати закони, а також здійснювати інші повноваження, що впливають на фінансову діяльність держави.

Кабінет Міністрів України, як вищий орган виконавчої влади, відповідає за реалізацію фінансової політики, визначеної Верховною Радою та Президентом. Міністерство фінансів України, як центральний орган

виконавчої влади, координує роботу міністерств та інших органів виконавчої влади у сфері фінансів, розробляє проекти державного бюджету та забезпечує його виконання.

Органи місцевого самоврядування, такі як обласні, районні та міські ради, мають повноваження щодо формування та виконання місцевих бюджетів, визначення місцевих податків і зборів, а також контролю за використанням місцевих фінансових ресурсів. Вони забезпечують реалізацію державної політики на місцевому рівні, враховуючи специфіку та потреби територіальних громад [16, с. 52].

Ефективність фінансової діяльності держави значною мірою залежить від належного фінансового контролю. Рахункова палата України здійснює зовнішній державний фінансовий контроль, перевіряючи ефективність використання бюджетних коштів та інформуючи про результати контролю Верховну Раду. Внутрішній контроль здійснюється органами виконавчої влади та місцевого самоврядування для забезпечення законності та ефективності фінансових операцій.

Загалом, вищі органи державної влади та органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у фінансовій діяльності держави. Їхня ефективна взаємодія та виконання визначених повноважень сприяють забезпеченню стабільності фінансової системи, раціональному використанню публічних ресурсів та підвищенню довіри громадян до державних інституцій [15, с. 123].

Тож, підводячи підсумок, ще раз звертаємо увагу на те, що фінансова система України є складною та багатогранною структурою, яка охоплює фінансові інститути, органи державної влади та місцевого самоврядування, а також нормативно-правові акти, що регулюють фінансові відносини. Вона включає банки, страхові компанії, пенсійні фонди та інші фінансові установи, які здійснюють операції з фінансовими ресурсами. Вказані вище нормативно-правові акти є основою для забезпечення ефективного управління фінансами, підзвітності органів влади та прозорості фінансових операцій. Вони також

сприяють стабільності фінансової системи та забезпечують належне виконання державних та місцевих фінансових програм. Загалом, фінансова система України є важливою складовою для забезпечення економічної стабільності та соціального розвитку країни [32, с. 137].

Таким чином, варто наголосити на тому, що ефективна взаємодія між вищими органами державної влади та органами місцевого самоврядування забезпечує стабільність фінансової системи та належне використання публічних коштів. Це сприяє підвищенню довіри громадян до державних інституцій та забезпеченню ефективного управління фінансами на всіх рівнях.

2.2. Система та повноваження органів влади, що здійснюють фінансову діяльність

Фінансова система України функціонує як багаторівнева і складна структура, в основі якої – чітко визначені повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері управління публічними фінансами. Центральне місце у формуванні фінансової політики держави посідає Верховна Рада України. Як законодавчий орган, вона уповноважена визначати основні напрями бюджетної та податкової політики шляхом ухвалення нормативно-правових актів, зокрема Бюджетного та Податкового кодексів, які встановлюють загальні принципи формування бюджету, регулювання податкових зобов'язань та фінансових зносин між усіма учасниками [3, с. 27].

Крім законотворчої діяльності, парламент здійснює функції контролю за дотриманням бюджетної дисципліни, зокрема шляхом аналізу виконання бюджету через роботу відповідних комітетів. Президент України, маючи повноваження визначати стратегічні пріоритети державної політики, впливає на фінансову сферу через право законодавчої ініціативи, підписання прийнятих законів та реалізацію політичного курсу через виконавчі органи.

Його роль полягає у спрямуванні загальної фінансової стратегії держави та забезпеченні її реалізації на практиці.

Кабінет Міністрів України, як вищий орган виконавчої влади, безпосередньо відповідає за реалізацію фінансової політики. У його повноваження входить розробка державного бюджету, затвердження фінансових планів, координація діяльності органів, що забезпечують наповнення бюджету та витрачання коштів, а також управління державними фінансами в межах чинного законодавства.

У структурі виконавчої влади ключову роль виконує Міністерство фінансів України. Його повноваження охоплюють підготовку проєкту державного бюджету, розробку фінансово-економічної стратегії, управління державним боргом, контроль за відповідністю фінансових операцій законодавству, а також забезпечення звітності й обліку у сфері публічних фінансів.

Контрольну функцію у сфері державних фінансів виконує Рахункова палата України. Її основні повноваження полягають у проведенні незалежного аудиту використання бюджетних коштів, аналізі ефективності фінансування програм та інформуванні парламенту і громадськості про результати перевірок. Таким чином, вона відіграє провідну роль у забезпеченні прозорості державних витрат [3, с. 27].

На рівні регіонів відповідальність за управління фінансовими ресурсами покладається на органи місцевого самоврядування – обласні, районні та міські ради. Вони формують і виконують місцеві бюджети, встановлюють місцеві податки і збори, забезпечують фінансування місцевих програм і розвиток інфраструктури. Їхні повноваження спрямовані на ефективне розпорядження ресурсами з урахуванням специфіки потреб територіальних громад.

Фінансова діяльність органів влади характеризується чітким поділом функцій: законодавчі та виконавчі органи на загальнодержавному рівні формують і контролюють реалізацію фінансової політики, тоді як органи

місцевого самоврядування відповідають за її практичну реалізацію на місцях, орієнтуючись на потреби населення [11, с. 57].

Водночас ефективне функціонування фінансової системи України ускладнюється низкою викликів, таких як часті зміни законодавства, непослідовність у реалізації фінансової політики, недостатній рівень довіри до органів влади та фінансових установ, а також низький рівень прозорості у сфері розподілу бюджетних коштів. Ці проблеми знижують ефективність реалізації повноважень органів влади та створюють додаткові ризики для фінансової безпеки держави [30, с. 102].

Низька координація між різними ланками системи – державними органами, контролюючими установами та фінансовими органами – спричиняє дублювання повноважень, затримки у реалізації рішень та зниження ефективності управління фінансовими потоками, особливо в умовах децентралізації. Брак фінансових ресурсів та професійного кадрового забезпечення на місцях ускладнює виконання делегованих повноважень.

Для забезпечення ефективного функціонування фінансової системи необхідне дотримання принципів законності, прозорості та відповідальності. Органи влади повинні не лише планувати і витрачати кошти, а й гарантувати їх ефективне використання, забезпечуючи при цьому належний облік і звітність. У цьому контексті особливо важливою є контрольна функція, яка охоплює перевірки дотримання бюджетного законодавства, аналіз ефективності витрат та попередження фінансових зловживань.

Контролюючі органи, зокрема Рахункова палата, Державна аудиторська служба та фінансові підрозділи місцевих рад, виконують завдання з аналізу використання бюджетних коштів, виявлення порушень фінансової дисципліни та забезпечення прозорості у звітуванні. Ефективне здійснення контролю дозволяє своєчасно ідентифікувати фінансові ризики, а також сприяє поліпшенню управлінських рішень у сфері публічних фінансів [19, с. 159].

Незважаючи на існуючі механізми, система фінансового контролю в Україні потребує модернізації. Серед основних проблем – недосконале законодавство, відсутність чітких процедур і критеріїв оцінювання ефективності використання публічних ресурсів, дублювання функцій між контролюючими органами. Ці недоліки створюють можливості для фінансових правопорушень, знижують рівень підзвітності та негативно впливають на імідж держави [20, с. 52].

Тому побудова прозорої, підзвітної та гнучкої системи фінансового контролю є не лише адміністративною необхідністю, а й стратегічною метою для забезпечення довгострокової фінансової стабільності, сталого економічного розвитку та зміцнення суспільної довіри до держави. Важливими елементами такої трансформації є цифровізація фінансових процесів, посилення кадрового потенціалу, узгодженість законодавства та ефективна координація між усіма суб'єктами фінансової системи [33, с. 442]. Загалом, сучасна фінансова політика повинна орієнтуватися на превентивне, а не реактивне управління. Саме через належне виконання повноважень усіма органами влади – від центрального рівня до місцевого – можливе формування сильної та стабільної фінансової системи, здатної забезпечити сталий розвиток України.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Сучасний стан та проблеми розвитку фінансової діяльності в Україні

Сучасний стан фінансової діяльності в Україні є результатом багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників, які одночасно створюють як можливості для розвитку, так і численні виклики. В умовах глобалізованої економіки фінансова система країни постійно зазнає впливу з боку міжнародних процесів, геополітичної нестабільності, внутрішньої політичної ситуації, а також наслідків воєнних дій, які змушують переглядати пріоритети фінансової політики, реформувати наявні механізми управління ресурсами та адаптуватися до нових реалій.

Однією з ключових проблем сучасного стану фінансової діяльності є нестабільність банківської системи. Хоча за останні роки вдалося стабілізувати ситуацію після банківської кризи 2014–2016 років, багато структурних проблем залишаються. Значна частина банків потребує докапіталізації, підвищення рівня довіри з боку населення та бізнесу, а також розширення можливостей кредитування. Зростання частки державних банків у банківському секторі створює ризики монополізації та політичного впливу, що ускладнює прозорість і ефективність фінансових рішень. Крім того, на ринку бракує достатнього рівня конкуренції, а також фінансових продуктів, які могли б стимулювати економічну активність малого та середнього бізнесу [17, с. 45].

Іншою важливою складовою є залежність фінансової системи України від зовнішніх джерел фінансування. Через складну економічну ситуацію, великі витрати на оборону та соціальну сферу, Україна активно залучає допомогу від міжнародних фінансових організацій, таких як МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. З одного боку, це

дозволяє отримувати необхідні кошти для стабілізації бюджету, підтримки реформ і відновлення економіки. З іншого боку, така співпраця вимагає виконання умов, які іноді є болючими для внутрішньої економіки, оскільки потребують скорочення видатків, підвищення тарифів чи реформування соціальних програм. Тим не менш, вплив міжнародних фінансових організацій часто є позитивним, оскільки стимулює дотримання принципів прозорості, ефективності та підзвітності у фінансовій діяльності. Правове забезпечення фінансової системи також є сферою, яка потребує глибокого оновлення.

На сьогодні національне законодавство ще не повністю гармонізоване з міжнародними стандартами. У багатьох випадках правові норми не відповідають сучасним викликам і тенденціям розвитку фінансового ринку, зокрема цифровізації, запровадженню фінансових технологій, розширенню сфери електронних платежів та віртуальних активів. Крім того, не вистачає ефективних механізмів правового регулювання діяльності міжнародних фінансових установ на території України, що знижує рівень взаємодії та уповільнює процеси інтеграції України у світову фінансову систему. Окрему увагу варто приділити проблемам управління державними фінансами, де зберігаються значні ризики неефективного використання коштів, недостатнього контролю за виконанням бюджетних програм, а також зловживань на рівні окремих розпорядників бюджетних коштів.

Незважаючи на прогрес у запровадженні електронних систем моніторингу, таких як ProZorro та електронний бюджет, існують проблеми з фактичним впровадженням результатів аудиту у практику управління. Таким чином, фінансова діяльність в Україні перебуває у складному, але водночас динамічному стані. З одного боку, країна демонструє зусилля з модернізації фінансової системи, посилення прозорості та інтеграції в глобальну економіку. З іншого – зберігаються структурні недоліки, правова неврегульованість багатьох процесів, залежність від зовнішньої допомоги та ризики економічної нестабільності [18, с. 85].

У рамках висвітлення завдань науки фінансового права в умовах розвитку господарських відносин в Україні, акцент зроблено на необхідності оновлення фінансово-правового підходу до регулювання фінансової системи держави. Особливе значення в цьому контексті має законодавча база, яка визначає діяльність ключових фінансових інституцій, зокрема Національного банку України. Закон України «Про Національний банк України» відіграє фундаментальну роль у забезпеченні стабільності фінансової системи, регулюванні грошово-кредитної політики та функціонуванні банківського сектору [28].

Дана законодавча стаття підтримує тезу про те, що фінансове право має враховувати не лише традиційні функції фіскального контролю, а й ширший контекст економічного регулювання, у якому роль НБУ є визначальною. У контексті аналізу, підкреслюється, що саме Національний банк, як незалежний регулятор, повинен мати достатньо чітко виписані правові повноваження та ефективні механізми реалізації грошово-кредитної політики. Закон регламентує основні засади діяльності НБУ, серед яких: забезпечення стабільності гривні, підтримка банківської системи, формування резервів, а також моніторинг та контроль фінансових ризиків.

Саме тому, варто підтримати ідею про те, що лише через системне удосконалення правового поля, зокрема і в частині, що стосується НБУ, можна підвищити ефективність всієї фінансової системи. Таким чином, даний аналіз демонструє, що глибше осмислення ролі Національного банку України та нормативного регулювання його діяльності є важливою складовою у вирішенні сучасних проблем фінансової діяльності держави, що безпосередньо пов'язано з якістю правової бази, ефективністю контролю та узгодженістю функцій фінансових органів [21, с. 116].

В цьому контексті, акцентуємо увагу на надзвичайно важливих аспектах, що безпосередньо стосуються сучасного стану та проблем розвитку фінансової діяльності держави. Авторитетно і системно потрібно розглянути питання про необхідність адаптації фінансово-правової науки до динамічних

змін у господарському середовищі, що постають у зв'язку з новими соціально-економічними викликами, трансформаціями у структурі економіки, а також активною участю України у глобальних економічних процесах.

Основний акцент варто зробити на тому, що фінансова діяльність держави вже не обмежується лише традиційним адмініструванням податків чи контролем за видатками бюджету. Вона поступово перетворюється на комплексний і багатоаспектний механізм управління розвитком суспільства, в якому особлива роль належить правовому забезпеченню. Саме фінансове право має не лише регулювати відносини між державою і суб'єктами господарювання у сфері мобілізації та розподілу фінансових ресурсів, а й формувати засади відповідальності, прозорості та ефективності у використанні публічних коштів.

Таким чином, зазначаємо, що однією з головних проблем сучасної фінансової діяльності є розрив між правовими нормами та реальними потребами економіки. Часто норми фінансового законодавства не встигають за темпами змін у фінансовому середовищі, що призводить до правової невизначеності, надмірної зарегульованості або, навпаки, прогалин у регулюванні новітніх інструментів та процесів, таких як цифрові фінанси, електронні платіжні системи, криптовалюти. Це негативно впливає на ефективність фінансової політики, створює ризики зловживань і знижує інвестиційну привабливість держави [34, с. 23].

Окрему увагу варто приділити питанню взаємодії фінансової науки та практики. Підкреслюється, що досі немає достатньої інтеграції наукових розробок у процес формування фінансової політики. Відсутність належного механізму впровадження науково обґрунтованих рекомендацій у правотворчість та державне управління призводить до того, що багато рішень ухвалюються ситуативно, без належного стратегічного підґрунтя, що особливо критично в умовах економічної нестабільності. В контексті розвитку господарських відносин, фінансове право повинно не тільки

забезпечувати фінансові інтереси держави, а й створювати правову основу для сталого економічного зростання. Це включає такі завдання, як стимулювання підприємництва через справедливе податкове регулювання, підтримку інноваційних галузей, розвиток державно-приватного партнерства, забезпечення фінансової безпеки, а також реалізацію соціальної функції держави через ефективний перерозподіл ресурсів. Таким чином, наголошуємо, що фінансова діяльність держави не може бути ефективною без належної правової підтримки [6, с. 8].

Отже, фінансове право має стати не лише інструментом контролю та адміністрування, а повноцінним регулятором, який здатен впливати на економічні процеси, адаптуючись до реалій ринку та забезпечуючи баланс між інтересами держави, бізнесу і суспільства. У цьому контексті наука фінансового права повинна відігравати провідну роль – формувати нові концепції, критично аналізувати наявну правову базу та пропонувати шляхи її модернізації відповідно до сучасних викликів.

Таким чином, для забезпечення сталого розвитку необхідно продовжувати реформи у банківській сфері, удосконалювати законодавство, активніше використовувати потенціал міжнародного співробітництва та створювати сприятливі умови для розвитку внутрішніх фінансових інститутів. Лише комплексний підхід, що поєднує економічні, правові та інституційні зміни, дозволить досягти реальної фінансової стабільності й закласти основу для економічного зростання України в майбутньому.

3.2. Напрями удосконалення та шляхи підвищення ефективності нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності в Україні

Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності в Україні сьогодні тісно пов'язане з процесами цифровізації, зокрема у банківському секторі. Цифрові технології активно змінюють підходи до фінансових операцій, і для того, щоб ці зміни були ефективними

та безпечними, потрібно оновлювати й удосконалювати законодавство. На практиці це означає, що закони мають бути більш гнучкими, зрозумілими і здатними швидко адаптуватися до нових цифрових реалій. Одним із головних напрямів є впровадження чітких норм, які регулюють використання фінтех-рішень, онлайн-банкінгу, електронних грошей та захисту даних клієнтів. Це дозволить створити правове середовище, яке одночасно стимулює розвиток нових технологій і гарантує безпеку та прозорість фінансової системи.

Також важливо посилити державний контроль за цифровими фінансовими послугами, але зробити це так, щоб не гальмувати розвиток інновацій. Підвищення ефективності нормативно-правового регулювання можливе також через оновлення фінансових стратегій держави, тісну співпрацю з міжнародними організаціями та активну участь у формуванні європейських стандартів. Усе це сприятиме створенню стабільної, відкритої та конкурентної фінансової системи, яка відповідає вимогам сучасної економіки [13, с. 224].

В Україні одним із важливих напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності є вдосконалення законодавчих актів, які регулюють фінансові процеси. Це включає розробку нових законів і вдосконалення існуючих, що відповідають сучасним вимогам економіки та інтеграції України в міжнародну фінансову систему. Серед важливих аспектів можна виділити спрощення процедур управління публічними фінансами, удосконалення контролю за витрачанням бюджетних коштів, а також посилення підзвітності органів влади перед громадськістю.

Одним із важливих кроків є впровадження цифрових технологій у фінансову сферу, що дозволить зменшити корупційні ризики, підвищити ефективність використання державних ресурсів та забезпечити прозорість фінансових операцій. Важливою частиною цього процесу є удосконалення системи фінансового контролю, яка повинна включати як внутрішній контроль в органах державної влади та місцевого самоврядування, так і

зовнішній контроль, який здійснюється незалежними органами, наприклад, Рахунковою палатою. Також необхідно посилити співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, що сприятиме адаптації українського законодавства до міжнародних стандартів та сприятиме залученню інвестицій. Усі ці заходи допоможуть підвищити ефективність фінансової системи України, забезпечити стабільний розвиток економіки та підвищити довіру громадян до державних інститутів [11, с. 105].

Також логічно доповнити цей аналіз особливостями трансформації фінансового права в умовах цифровізації, адже підвищення ефективності нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності вимагає врахування нових цифрових реалій. Для цього необхідно оновлювати законодавство, впроваджувати електронні інструменти управління публічними фінансами та забезпечувати їх правове регулювання з урахуванням сучасних технологій [26, с. 17].

В цілому, покращення нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності в Україні тісно пов'язане з удосконаленням системи управління публічними фінансами. Щоб зробити фінансову систему більш ефективною, необхідно не лише оновлювати закони, а й змінювати підходи до планування, використання та контролю бюджетних коштів.

Одним із ключових напрямів є перехід до середньострокового бюджетного планування. Це означає, що бюджет має формуватися не лише на рік, а з урахуванням перспектив на кілька років наперед. Це допоможе уникати хаотичних витрат і забезпечить більшу стабільність. Також важливо посилити прозорість і підзвітність у використанні публічних коштів. Для цього потрібно спростити процедури звітності, зробити фінансову інформацію відкритою для громадян і забезпечити контроль з боку суспільства. Крім того, варто вдосконалювати законодавство у сфері державного аудиту та фінансового контролю. Чітко прописані повноваження контролюючих органів та сучасні методи аудиту дозволять виявляти проблеми раніше й ефективно їх вирішувати [22, с. 354].

Також, важливо відмітити, що, в контексті трансформації фінансового права в умовах цифровізації важливо враховувати специфіку впровадження когнітивних технологій та штучного інтелекту в банківську сферу. Ці інструменти змінюють підходи до фінансової діяльності, вимагаючи оновлення правового регулювання для забезпечення безпеки, ефективності та прозорості фінансових операцій у цифровому середовищі [30, с. 134].

Таким чином, оновлення законодавства і реформування механізмів управління публічними фінансами спрямовані на те, щоб зробити фінансову систему України не лише ефективнішою та прозорішою, а й більш гнучкою та адаптованою до сучасних викликів. Це включає цифровізацію фінансових процесів, підвищення рівня контролю та підзвітності, а також забезпечення реальної участі громадськості у формуванні та використанні бюджетних ресурсів. У підсумку, такі зміни повинні сприяти зміцненню довіри до державних інституцій, поліпшенню якості фінансового управління та кращому задоволенню потреб суспільства.

ВИСНОВКИ

При написанні курсової роботи у відповідності до мети дослідження та поставлених завдань було сформульовано наступні висновки.

Фінансова діяльність держави є складним комплексом заходів, спрямованих на забезпечення надходження, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів для виконання її різноманітних функцій. Її успішне здійснення ґрунтується на неухильному дотриманні ключових принципів, серед яких законність, ефективність та прозорість відіграють визначальну роль. Нормативно-правова база, що регулює цю діяльність, включає Конституцію України, Бюджетний та Податковий кодекси, а також інші спеціалізовані закони, кожен з яких визначає окремі аспекти фінансових відносин. Важливим елементом є фінансово-правові процедури, що встановлюють чіткий порядок дій у фінансовій сфері та сприяють її організованості й передбачуваності. Ефективний державний фінансовий контроль, здійснюваний спеціалізованими органами, є необхідною умовою для забезпечення відповідального та прозорого використання публічних коштів.

Фінансова діяльність держави базується на сукупності принципів, серед яких визначальними є законність, ефективність, прозорість і підзвітність. Вона реалізується через правові методи, зокрема податкове регулювання, бюджетне планування, державні закупівлі та фінансовий контроль. Важливе значення мають організаційно-правові форми та новітні підходи до управління фінансами в умовах цифровізації. Ефективність фінансової системи держави залежить від дотримання принципів, чіткості контролю та здатності адаптуватися до сучасних викликів.

Фінансова діяльність сучасної держави України є ключовим інструментом для забезпечення стабільності, розвитку та добробуту суспільства шляхом формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Правове регулювання цієї діяльності, що включає Конституцію,

Бюджетний та Податковий кодекси, визначає порядок здійснення фінансових операцій та забезпечує прозорість використання бюджетних коштів. Державний фінансовий контроль відіграє важливу роль у перевірці законності, доцільності та ефективності використання державних фінансових ресурсів, здійснюючись у різних формах контролю. Організаційно-правові форми фінансового контролю, що включають внутрішній та зовнішній контроль, забезпечують ефективність та об'єктивність перевірок відповідно до встановлених процедур та стандартів. Для підвищення ефективності фінансової системи важливе значення має чітке розмежування повноважень, впровадження сучасних інформаційних технологій та врахування міжнародного досвіду, що сприятиме зміцненню довіри громадян до державних інституцій.

Фінансова система України функціонує як багаторівнева структура з чітким розподілом повноважень між законодавчими, виконавчими та місцевими органами влади. Ефективне управління публічними фінансами забезпечується через взаємодію Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Міністерства фінансів та Рахункової палати. Водночас існують суттєві проблеми – низька координація, нестабільність законодавства, дефіцит ресурсів та недосконалість фінансового контролю. Для стабільного розвитку України необхідне посилення прозорості, підзвітності, цифровізації та модернізації системи контролю, що дозволить підвищити ефективність фінансової політики та зміцнити довіру до державних інституцій.

Сучасний стан фінансової діяльності в Україні характеризується складною взаємодією внутрішніх і зовнішніх факторів, включаючи вплив глобалізації, геополітичну нестабільність та наслідки воєнних дій. Нестабільність банківської системи, значна частка державних банків та недостатній рівень конкуренції створюють суттєві проблеми для розвитку фінансової діяльності. Залежність від зовнішніх джерел фінансування, хоч і забезпечує підтримку, вимагає виконання певних умов, що впливають на внутрішню економіку. Правове забезпечення фінансової системи потребує

глибокого оновлення та гармонізації з міжнародними стандартами, зокрема у сферах цифровізації та регулювання діяльності міжнародних фінансових установ. Проблеми управління державними фінансами, неефективне використання коштів та недостатній контроль залишаються актуальними, незважаючи на впровадження електронних систем моніторингу.

Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансової діяльності в Україні тісно пов'язане з процесами цифровізації, що вимагає оновлення законодавства для регулювання фінтех-рішень, онлайн-банкінгу та електронних грошей. Важливим напрямом є вдосконалення законодавчих актів, що регулюють фінансові процеси, включаючи спрощення процедур управління публічними фінансами та посилення контролю за витрачанням бюджетних коштів. Впровадження цифрових технологій у фінансову сферу сприятиме зменшенню корупційних ризиків та підвищенню прозорості фінансових операцій. Необхідним є удосконалення системи фінансового контролю на внутрішньому та зовнішньому рівнях, а також посилення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями для адаптації законодавства до міжнародних стандартів. Підвищення ефективності нормативно-правового забезпечення також вимагає переходу до середньострокового бюджетного планування, посилення прозорості та підзвітності у використанні публічних коштів, а також вдосконалення законодавства у сфері державного аудиту та фінансового контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI : станом на 5 берез. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Васільєва Л. М. Ефективність фінансового контролю в системі державного управління. Л. М. Васільєва, Н. В. Дадій, В. П. Залізнюк. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. № 3. 2020. С. 1–5.
3. Власенко В. В., Теоретико-правові аспекти функціонування фінансової системи України. *Юридична Україна*. 2021. №. 5. С. 27-29.
4. Воронова Л. К. Фінансове право України: підручник. К.: Прецедент; Моя книга, 2006. 440 с.
5. Гаряга Л. О., Куліш Р. Р. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації. *Problems of Economy*. 2019. №. 4. С. 163-171.
6. Гетманець О. П. Завдання науки фінансового права в умовах розвитку господарських відносин в Україні. *Форум права*. № 60 (1). 2020. С. 6-12.
7. Гетманець О. П. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. *Підприємство, господарство і право*. 2020. Т. 3. С. 218-223.
8. Губський К. О. Основні засади здійснення фінансових процедур у сфері фінансової діяльності держави. *Правова позиція*. 2020. № 1 (26). С. 128-133.
9. Губський К.О. Фінансово-правові процедури як складники фінансового процесу: теоретико-правовий аспект. *Порівняльно-аналітичне право*. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Електронне видання. № 1. 2019. С. 1–194.
10. Дамірчиєв М. І. Фінансова діяльність держави. *Право та інноваційне суспільство*. № 2 (15). 2020. С. 135-141.

11. Колінець Л. Б. Новий світовий фінансовий порядок : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 360 с.
12. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
13. Кретов Д., Міндова О. Цифровізація банківського сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №. 2 (49). С. 223-228.
14. Кривошеєв, К. О. Адміністративно-правові засади діяльності єдиного правоохоронного органу, що забезпечує фінансову безпеку України : дис. ... д-ра філософії : 081. Суми, 2021. 233 с.
15. Кузьменко Ю. В. Державний фінансовий контроль: адміністративно-правові аспекти. *Юридичний бюлетень*. Випуск 24. 2022. С. 122-127.
16. Кузьменко Ю. В., Шабага Т. М. Дотримання конституційних засад у процесі прийняття державного бюджету. *Юридичний бюлетень*. 2021. Вип. 18. С. 50–55.
17. Кузьмін А. Вплив діяльності міжнародних фінансових організацій на розвиток національних правових систем. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ: НАУ, 2022. № 3(64). С. 44-50.
18. Кузьмін А.Р. Правова характеристика міжнародних фінансових організацій як суб'єктів фінансової діяльності в Україні. *Юридичний вісник*. Т. 1. №. 66. 2023. С. 83-90.
19. Леонтьєва Л. В., Перунова О. М. Діяльність органів державної влади під час фінансового контролю суб'єктів господарювання. *Харківський національний автомобільно-дорожній університет*. Харків, 2020. С. 154-162.
20. Мельничук С.М. Фінансова діяльність сучасної держави України в контексті реалізації її функцій (теоретичні питання). *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 65. С. 48-54.

21. Музика-Стефанчук О. Судові та позасудові процедури вирішення фінансових спорів. *Вороновські читання (Єдність адміністративних та фінансових процедур)* : збірник статей, доповідей та тез учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 5–6 жовтня 2018 р. / Редкол. : М. Кучерявенко, Й. Пуделька, О. Головашевич. Харків : Асоціація фінансового права України, 2018. С. 115–122.

22. Нечипоренко А. В., Чернишова Т. О. Напрями вдосконалення системи управління публічними фінансами в Україні. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки*. 2019. С. 353-356.

23. Ніщимна С. О. До питання про співвідношення принципів фінансового права та принципів фінансової діяльності держави. Актуальні питання реформування правової системи : зб. матеріалів XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 14–15 черв. 2019 р.) / уклад. Л. М. Джурак. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. С. 188-190.

24. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

25. Попадинець І. І. Організаційно-правові форми фінансового контролю: автореф. дис. Хмельницький університет управління і права. Хмельницький, 2020. 22 с.

26. Попов Д. І., Котуха О. С. Трансформація фінансового права України в умовах цифровізації: проблеми та перспективи правового регулювання. *Вісник ЛТЕУ*. Серія: Юридичні науки. 2024. №. 16. С. 16-24.

27. Прасюк В. М. Державний фінансовий контроль: визначення поняття. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 2. №. 3 (28). С. 97-102.

28. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

29. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

30. Стащук О.В., Мартинюк Р. Специфіка застосування когнітивних технологій та штучного інтелекту в сучасній банківській діяльності. *Економічний форум*. 2021. № 1(3). С. 134–138.

31. Сухонос В.В. Адміністративно-правові засади фінансової системи України. *Правові горизонти*. 2020. Вип. 20 (33). С. 95-101.

32. Тімашов В. О., Севастьяненко О. В. Фінансова система України: правова характеристика та законодавче регулювання. *Право і суспільство*. Серія: Фінансове право. № 2. 2021. С. 134-139.

33. Устинова І., Савліва Н., Бардачевська А. Проблеми розвитку фінансової системи України. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ: НАУ, 2022. № 2(63). С. 100–105.

34. Федевич Л., Ливдар М., Межирицька Я. Банківська система України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. №. 21. С. 21-27.

35. Фінансове право : навч. посіб. / кол. авт.: д.ю.н., проф., засл. діяч науки і техн. України О. С. Юнін, д.ю.н., доц. К. Р. Резворович, к.ю.н., доц. М. П. Юніна та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 180 с.

36. Хомин М. А. Ефективність та роль фінансового контролю у здійсненні фінансової діяльності держави. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Наукової конференції студентів*. Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2022. С. 441-442.

37. Чорна В. Г., Кузьменко О.В., Кожура Л.О. Система принципів фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 1(19). 2024. С. 442-450.